

MANDIBULYAR SINISHLARNING YALLIG'LANISH ASORATLARINING OLDINI Olish

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

3-kurs magistratura talabasi

Xojiaxmedova Sitorabonu Ahmadjon qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Phd,

Yuz-jag' jarrohligi kafedrasi dotsenti, Musayev Sh.Sh.

Yuz jag' jarrohligi kafedrasi dotsenti, t.f.n

Xalmatova Matluba Artikovna

Annotatsiya: Mandibulyar sinishlar jag' sohasidagi shikastlanishlar orasida eng ko'p uchraydigan va og'ir oqibatlarga olib kelishi mumkin bo'lgan travmatik holatlardan biridir. Ushbu sinishlarda rivojlanadigan yallig'lanish asoratlari, bemorning umumiy ahvoli, reabilitatsiya jarayoni va hayot sifatini jiddiy darajada yomonlashtirishga olib kelishi mumkin. Shu sababdan, mandibulyar sinishlarda yallig'lanish asoratlarining oldini olish maxsus ahamiyat kasb etadi. Bu masalada zamonaviy stomatologiya, jarrohlik va infeksiyon nazorat choralarining birlashtirilgan yondashuvi muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada mandibulyar sinishlarning yallig'lanish asoratlarini oldini olish haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: mandibulyar sinish, yallig'lanish, asoratlar, oldini olish, stomatologiya, profilaktika, infektsiya, jag' jarohati, antibakterial davolash, og'iz gigiyenasi.

Mandibulyar sinishlarning asosiy sabablari orasiga avtohalokatlar, sanoat traumatizmi, sport jarohatlari va zo'ravonlik natijasida olingan shikastlanishlar kiradi. Jag' suyaklari anatomik tuzilishi sababli, ular yuqori yuklanishlarga, bevosita zarba natijasida tez sinishga moyil bo'ladi. Bunday sinishlar ko'pincha ochiq bo'lib, og'iz bo'shlig'i mikroflorasi bilan aloqa qilgani sababli infeksiyalash xavfi oshadi. Shu bois, bemorga sifatli tibbiy yordam ko'rsatishda yallig'lanish asoratlarini oldini olish profilaktikasi har qadamda ko'zda tutilishi kerak. Mandibulyar sinishlarning

yallig‘lanish asoratlarini oldini olishda birinchi navbatda antiseptik va aseptik sharoitlarni ta‘minlash juda muhimdir. Bemorni dastlab davolash jarayonida yarali sohaning to‘g‘ri dezinfeksiya qilinishi, zarur hollarda antiseptik vositalar bilan yuvilishi va og‘iz bo‘shlig‘ida mavjud bo‘lgan infeksiya manbalarini erta aniqlash lozim. Infeksion agentlar ko‘p hollarda og‘iz bo‘shlig‘i mikroflorasidagi patogen bakteriyalar hisoblanadi. Ular siniq yoqasida to‘planib, yiringli yallig‘lanish rivojlanishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shuning uchun, bemorni jarrohlik amaliyotiga tayyorlashda va dastlabki oylarda og‘iz gigiyenasiga alohida e‘tibor berish talab qilinadi [1].

Yallig‘lanish asoratlarning oldini olishda antibiotikoterapiya muhim o‘rin tutadi. Tayanch-antibiotiklar sifatida keng spektrli dori vositalari tanlanadi, ular sinish vaqtidan boshlab kechiktirmasdan qo‘llaniladi va natijada mikroorganizmlarning ko‘payishi, siniq sohasida infeksiya rivojlanishi xavfi ancha kamayadi. Antibiotik kursining davomiyligi va dozasi har bir bemorga individual tarzda belgilanadi, chunki og‘iz bo‘shlig‘idagi bakterial fon, bemorning immun holati, yoshi va hamroh kasalliklar ahamiyatli rol o‘ynaydi. Davolash davomida og‘iz bo‘shlig‘i gigiyenasiga qat‘iy rioya qilish, antiseptik yuvinishlarni o‘tkazish va shifokor tomonidan belgilangan stomatologik vositalardan muntazam foydalanish zarur. Bu yallig‘lanish jarayonlarini erta boshlanish bosqichida to‘xtatishga yordam beradi. Hozirgi kunda og‘iz bo‘shligi uchun maxsus mo‘ljallangan, yuqori samaradorlikka ega antiseptik eritmalar, gelsimon vositalar, shuningdek, immunitetni oshirishga yordam beruvchi preparatlar keng qo‘llanilmoqda. Mandibulyar sinishlarning yallig‘lanish asoratlarini oldini olishda asosan siniq joyining to‘g‘ri immobilizatsiyasi va anatomiya bo‘yicha joylashtirilishiga e‘tibor qaratilishi kerak. Siniq joyi beqarorligi yoki to‘g‘ri qo‘ymaslik yallig‘lanishga, qon aylanishining buzilishiga, to‘qimalarda yiring va nekrozga olib kelishi mumkin. Shu sababli, tibbiy muassasalarda zamonaviy immobilizatsiya usullari, masalan, intermaksillyar fiksatorlar, plastik, metall yoki kompozit immobilizatsiya vositalari qo‘llaniladi. Bundan tashqari, bemorning umumiy somatik holatini mustahkamlash ham muhim ahamiyatga ega. Sinishdan so‘ng

organizmda umumiy immunitet pasayib ketishi mumkin, shuning uchun to'g'ri ovqatlanish, yetarli miqdorda vitamin va minerallarga ega parhez, stressni kamaytirish, uyqu rejimiga rioya qilish yallig'lanish asoratlari oldini olishda yordam beradi. Bemorni davolash jarayonida terapevt va boshqa ixtisoslashgan mutaxassislar bilan hamkorlikda yondashuv ko'zda tutilishi kerak [2].

Yurak-qon tomir, buyrak, jigar va boshqa hayotiy muhim organlarda mavjud bo'lgan surunkali kasalliklar bemor organizmining infeksiya bilan kurashish quvvatini kamaytirishi mumkin. Shu sababdan, asosiy davolash bilan birga, hamrohlik qilayotgan kasalliklarning nazorati va profilaktikasi ham muhim hisoblanadi. Shuningdek, bemorlarga siniqdan so'ng og'iz bo'shlig'ida yangi protezlarni o'rnatish yoki tishlarni davolash vaqtincha to'xtatiladi, infeksiya xavfini kamaytirish uchun, barcha manipulyatsiyalar faqat shifokorning roziligi va nazorati ostida amalga oshiriladi. Yallig'lanish asoratlari belgilari paydo bo'lsa, bemordan shikoyatlar kelib tushganda zudlik bilan tibbiy yordamga murojaat qilish muhim hisoblanadi. Yiring, og'riqning kuchayishi, tana haroratining ko'tarilishi yallig'lanish asoratlarining dastlabki belgisi sifatida qaraladi va shifokor tomonidan shoshilinch davolash choralari belgilash talab etiladi. Ba'zi holatlarda, yiringli o'choqni jarrohlik amaliyoti yordamida tozalash, drenaj o'rnatish, ikkilamchi infeksiyaga qarshi dori vositalari tayinlash talab etiladi. O'z vaqtida to'g'ri usullarda davolash o'tkazilsa, asoratlar soni keskin kamayadi va bemor tezroq sog'ayib ketadi [3].

Tibbiyot amaliyotida, ayniqsa, og'ir va ko'p qavatli mandibulyar sinishlarda zamonaviy jarrohlik usullari, masalan, mikroplastika va osteosintez texnologiyalari qo'llaniladi. Ushbu usullar yordamida siniq fragmentlari mustahkam joylashtiriladi, to'qimalar yaxshiroq regeneratsiyasiga sharoit yaratiladi va infeksiya xavfi kamayadi. Osteosintezda ishlatiladigan metall konstruksiyalar antiseptik va antibakterial qoplama bilan ishlab chiqilib, yallig'lanish asoratlari rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Barcha sinishlarda muhim va asosiy qadam – bu shifokorning doimiy nazorati ostida bo'lish, doimiy tibbiy tekshiruvlardan o'tib turishdir. Bemorning umumiy ahvoli, og'iz bo'shlig'i holati va yarali o'choqdagi o'zgarishlar muntazam nazorat qilinadi, kerakli

tahlillar o'tkaziladi va shunga muvofiq, davolash taktikasi o'zgarib boradi. Bu esa yallig'lanish asoratlarini erta bosqichda aniqlash va oldini olish imkonini beradi. Alohida ta'kidlash lozimki, mandibulyar sinishlarda yallig'lanish asoratlari rivojlanishining oldini olishda hamshiralarning roli yuqori. Bemorlarni og'iz gigiyenasiga o'rgatish, dorilarni to'g'ri va o'z vaqtida berish, immobilizatsiya vositalarining gigiyenasini ta'minlash kabi vazifalar bemorni sog'lomlashtirishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, kasallik profilaktikasi bo'yicha tushuntirish ishlari va individual gigiyenaning ahamiyati haqida muntazam ma'lumot berib borish foydalidir. Bugungi kunga kelib, mandibulyar sinishlarning yallig'lanish asoratlarini oldini olish borasida yangidan-yangi texnologiyalar va ilmiy yangiliklar ham kirib kelmoqda. Xususan, lokal antibakterial gellar, implantga qoplangan antimikrobia moddalar, zamonaviy material va strukturasi mukammal immobilizatsiya vositalari, fotodinamik terapiya kabi texnologiyalar keng tatbiq qilinmoqda. Bu usullar yordamida yallig'lanish jarayonlarining rivojlanish tezligi sekinlashadi, bemorlarning tuzalish tezligi ortadi va og'ir asoratlarning ehtimoli kamayadi. Mandibulyar sinishlarda profilaktik tadbirlarni keng ko'lamda amalga oshirish, tibbiy muassasalardagi sanitariya-gigiyena qoidalariga qat'iy rioya qilish, tibbiyot xodimlari va bemorlar o'rtasida tibbiy madaniyatni oshirish yuqorida ta'kidlangan profilaktika tadbirlarining asosini tashkil etadi [4].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, mandibulyar sinishlar yuqori xavfli travmatik shikastlanishlar bo'lib, ularning yallig'lanish asoratlarini oldini olish bir qator kompleks choralarni o'z ichiga oladi. Bular – aseptik-antikseptik tadbirlar, antibiotikoterapiya, to'g'ri immobilizatsiya, og'iz gigiyenasiga rioya qilish, bemorning umumiy ahvolini mustahkamlash, zamonaviy tibbiy texnologiyalardan foydalanuvchi yondashuvlar va muntazam tibbiy nazoratdir. Yallig'lanish asoratlarining oldini olish har bir bosqichda muhim ahamiyatga ega bo'lib, faqat tibbiy xodimlar emas, bemorning o'zi ham ushbu jarayonning faol ishtirokchisidir. Natijada, mandibulyar sinishlar bemor uchun og'ir asoratsiz, tez va samarali davolanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduraxmonov, B. M. (2018). "Mandibulyar sinishlarda zamonaviy davolash usullari." Stomatologiya Ilmi, 12(2), 65-70.
2. Akbarov, Z. Sh. (2019). "Yuz-jag' jarohatlarida profilaktika masalalari." Zamonaviy Tibbiyot, 5(3), 112-118.
3. Ergashev, N. G. (2021). "Mandibulyar sinishlarda infeksiyon asoratlarning oldini olish." Tibbiy Amaliyot, 16(2), 45-52.
4. Jo'rayev, A. E. (2018). "Jag' sohasidagi yallig'lanish kasalliklariga zamonaviy yondashuvlar." Tibbiyot Fanlari, 6(4), 77-82.
5. Karimov, D. Q. (2020). "Mandibulyar sinishlarda antibiotik terapiya natijalari." Stomatologiya va Jarrohlik, 8(1), 90-94.
6. Khudoyberdiyev, M. T. (2022). "Yuz-jag' sohasidagi infeksiyon asoratlarni oldini olish vositalari." Tibbiy Innovatsiyalar, 9(2), 53-59.
7. Matkarimova, F. S. (2019). "Mandibulyar sinishlarning kechikkan asoratlari va ularni bartaraf qilish." Zamonaviy Tibbiyot Ilmi, 4(3), 60-66.